

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on oikea ja kannatettava. Tieteen vapauden kirjaaminen vision ytimeen on tärkeää erityisesti nykyisessä kansainvälisessä tilanteessa, jossa akateeminen vapaus on useissa maissa kaventunut.

Tavoitteesta puuttuu kuitenkin yksi keskeinen ulottuvuus: digitaalinen suvereniteetti osana sivistys- ja tiedejärjestelmän vapautta. Korkeakoulutuksen riippuvuus yksittäisistä kaupallisista toimijoista tai geopoliittisesti haavoittuvasta infrastruktuurista on konkreettinen uhka tieteen vapaudelle – yhtä lailla kuin suorat puuttumisyrietykset akateemiseen toimintaan.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteissä tulisi tunnistaa korkeakoulujärjestelmän digitaalinen resilienssi erillisenä kokonaisuutena. Visio mainitsee geopoliittisen epävakauden mutta ei vedä siitä johtopäätöksiä infrastruktuurin rakenteelle.

Korkeakoulutuksen digitaalinen infrastruktuuri on yhteiskunnallisen jatkuvuuden kannalta kriittinen. Hajautuneena kaupallisten toimijoiden varaan se on altis kyberuhkille, toimittajariippuvuuksille ja geopoliittisille häiriöille, joihin yksittäinen korkeakoulu ei pysty yksin varautumaan. Yhteisomistuksessa oleva palvelukerros tarjoaa rakenteellisen vastauksen: tietoturva hallitaan keskitetysti, jatkuvuus suunnitellaan koko järjestelmän tasolla ja suomalaiset korkeakoulut pystyvät hallitsemaan omaa digitaalista ympäristöään.

Esitämme, että digitaalinen suvereniteetti kirjataan toimenpiteisiin osana tieteen vapauden ja sivistyksen turvaamista.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on sekä oikea että kunnianhimoinen. 60 prosentin koulutustasotavoite on Suomelle välttämätön. Saavutettavuuden parantaminen ja siirtymäpolkujen sujuvoittaminen ovat oikeita keinoja.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

60 prosentin tavoite ei ole saavutettavissa nykyisellä kustannus- ja tuotantorakenteella. Toimenpiteistä puuttuu tunnistus siitä, että tavoite edellyttää koulutuksen tuottamisen toimintamallin uudistamista – ei vain aloituspaikkojen lisäämistä.

Kansainväliset esimerkit osoittavat suunnan: Singaporen NTU integroi tekoälyn 40 prosenttiin kursseistaan yhteisen kansallisen alustan kautta, Georgia Tech lanseerasi maisteriohjelman verkossa murto-osalla kampushinnoista samalla laadulla. Norjan Sikt tuottaa korkeakoulujen digitaaliset palvelut kansallisesti – malli, josta OKM:n järjestämässä kansainvälisessä seminaarissa viime syksynä kuultiin.

Toimenpiteisiin tulisi lisätä: yhteisen digitaalisen palvelukerroksen kehittäminen edellytyksenä skaalautuvalle koulutuksen tuottamiselle.

Opin.fi:hin on kertynyt merkittävää osaamista ja infrastruktuuria. Vision toimeenpanossa tulisi selvittää sen laajentamismahdollisuudet ammatillisen koulutuksen rajapintaan: sekä siirtymispolkujen sujuvoittamiseksi että kustannustehokkuuden näkökulmasta – erillinen rakentaminen tuottaisi päällekkäistä investointia.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on kannatettava. Korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyön vahvistaminen ovat oikea suunta. Vision kirjaus siitä, että yhteistyörakenteita ei ole riittävästi hyödynnetty, on oikea diagnoosi.

Tavoitteesta puuttuu kuitenkin riittävä tunnistus teknologisen murroksen syvyydestä. Tekoäly ei tarkoita uusien työkalujen käyttöönottoa vanhoihin prosesseihin – se haastaa koulutuksen tuottamisen logiikan kokonaisuudessaan. Tähän visio ei ota riittävästi kantaa.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteissä mainitaan yhteinen digitaalinen infrastruktuuri, mutta se jää liian yleiselle tasolle. HEHF on käytännön esimerkki toimivasta yhteisrakenteesta: 35 korkeakoulua omistaa yhdessä palvelukerroksen, joka toteuttaa tehokkaasti asiat joissa mittakaavaetu on merkittävä, ja vapauttaa korkeakouluille resursseja profiloitua omissa ydintehtävissään. Alankomaiden SURF-osuuskunnan hallintamalli – jäsenet omistajina, äänestävät politiikasta – osoittaa tämän kestäväksi.

HEHF toimii korkeakoulujen opetuksen ja hallinnon yhteisten digitaalisten palvelujen tuottajana – rooli, joka täydentää muita kansallisen tason digitaalisia infrastruktuureja.

On myös asioita, joissa OKM:n ohjausrooli on tärkeä ja tervetullut: rahoitusmallin rakenne, kokonaisarkkitehtuurin linjaukset ja koulutusvastuiden järjestelmätason kehittäminen eivät synny korkeakoulukentän itseohjautuvuudesta.

Eurooppalainen integraatio edellyttää käytännössä yhteentoimivaa digitaalista infrastruktuuria. European Universities -liittoutumat, Horizon Europe -osallistuminen ja opiskelijoiden liikkuvuus edellyttävät yhteistä kirjautumista, opintorekisterien yhteentoimivuutta ja sujuvia tietovirtoja. Yhteinen kansallinen palvelukerros alentaa osallistumiskynnystä erityisesti pienemmille korkeakouluille.

Toimenpiteisiin tulisi lisätä: yhteisomisteisten palvelurakenteiden vahvistaminen – mukaan lukien sidosyksikkö-sääntelyn selkiyttäminen – sekä kansallisen palvelukerroksen tunnistaminen eurooppalaisen integraation välineenä.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tilannekuva on kattava mutta jättää yhden keskeisen muutostekijän käsittelemättä: digitaalisen suvereniteetin ja resilienssin yhteiskunnallisen merkityksen. Geopoliittinen epävakaus mainitaan, mutta siitä ei johdeta johtopäätöksiä korkeakoulujärjestelmän infrastruktuurin rakenteelle.

Tilannekuvaan tulisi lisätä analyysi siitä, miten korkeakoulujen kasvava riippuvuus digitaalisesta infrastruktuurista – ja sen mahdollinen haavoittuvuus – vaikuttaa järjestelmän häiriönsietokykyyn. Tämä on strateginen puute, joka heijastuu toimenpidesuositusten katvealueeseen.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Visio on suunnaltaan oikea ja prosessi on ollut osallistava. Tavoitteet ovat kannatettavia. Toimenpiteet jäävät paikoin ylätasolle eivätkä riittävästi avaa sitä, miten rakenteellinen muutos käytännössä toteutetaan.

HEHF ilmoittautuu mukaan vision toimeenpanoon. Toimimme korkeakoulujen yhteisesti omistamana integraatiomoottori – käytännön välineenä niille toimenpiteille, jotka vaativat yhteistä digitaalista infrastruktuuria, eurooppalaista integraatiota tai yhteiskunnallista resilienssiä. Olemme valmiita yhteistyöhön OKM:n kanssa näiden teemojen konkretisoinnissa.

9. Muut kommentit

-

Westerling Pia
HigherEd Hub Finland Oy